

ПОШТОВАНИ ОРГАНИЗАТОРИ ПРОМОЦИЈЕ!
УВАЖЕНИ ГОСТИ!

Уз поздраве, које Вам шаљем из Финске, изражавам задовољство што присуствујете промоцији књиге „*Кошаре и Паштрик српски Термопили*” која је посвећена погинулим, рањеним и преживелим херојима, војницима, добровољцима и старешинама који су учествовали у овим драматичним бојевима.

Књига је настала као резултат процене, адмирала Бошка Антића и моје маленкости, да због историјског значаја ових бојева, детаљније објаснимо, догађаје који су им претходили, како су изведени и који је њихов стратегијски значај за успешну одбрану Косова и Метохије током агресије на СРЈ 1999. године.

Непосредни учесници, војници, добровољци, командири и команданти који су командовали јединицама, о бојевима на Кошарама и Паштрику су написали и испричали све што су знали о њима, али са свог аспекта. Међутим, њима нису биле доступне информације о догађајима који су претходили а нарочито одлуке команданата 125. и 549. моторизоване бригаде Приштинског корпуса и Треће армије.

Неинформисани, посебно они злонамерни, допринели су ширењу гласина и неистина да су наше јединице биле неспремне и изненађене, да није било довољно снага за одбрану државне границе, да су јединице биле препуштене саме себи, да је изостала одговарајућа подршка артиљерије и да је, посебно у боју на „Кошарама”, владао хаос. Све то је нетачно и ова књига има за циљ да, поред осталог, детаљније војнички и хронолошки објасни ове догађаје.

Међутим, ширењу гласина о поменутих бојевима и уношење конфузије, доприносили су и појединци који су, ради личне промоције, сами себи приписивали улогу и значај који нису имали, проглашавајући себе командантима одбране Кошара и слично. Тако се и данас може чути да је било неколико команданата, одбране Кошара, што је у супротности са начелом једностарешинства у командовању Војском.

Поред аутентичних докумената, карата и фотографија, у књизи је приказан командни ланац који је функционисао у Војсци СРЈ, од Врховног команданта, преко команданата Треће армије и Приштинског корпуса, до команданата 125. и 549. моторизованих бригада који су командовали одбрамбеним бојевима на Кошарама и Паштрику.

Имајући у виду да су бојеви на Кошарама и Паштрику представљали скуп обједињених борби и самосталних тактичких радњи, према циљу и времену на јединственим просторима, логично је да је било више команданата и командира који су командовали у тим борбама. Али то не значи да су били команданти одбране Кошара како су појединци себе проглашавали.

Једино су команданти 125. и 549. моторизоване бригаде имали законска овлашћења да у поменутих бојевима, командовањем обједињавају дејства више тактичких јединица из свог формацијског састава, али и јединицама ојачања и подршке. Одредом за специјална дејства који је формиран за противнапад на објекту Раша Кошаресу, није могао да командује било ко други, који за себе тврди да је био командант одбране Кошара, сем команданта 125. мтбр.

Поред наведеног, поједини учесници ових бојева, без разумевања оперативно-тактичке ситуације, и услова у којима су извођени, још увек воде полемику који је био тежи, већи и значајнији, чиме обесмишљавају значај и једног и другог.

У вези с тим у књизи су објашњени значаји оба боја у реализацији одбрамбене операције Приштинског корпуса и Плана стратегијске одбране Треће армије у првој етапи, на југоисточном делу војишта СР Југославије, са тежиштем на Космет и југ Србије, на правцу дејства главних снага агресора.

По први пут, у овој књизи је приказан хронолошки след догађаја који су се десили на Кошарама и Паштрику, из дана у дан, и из часа у час, што ће омогућити неупућенима да

схвате и разумеју шта се заиста догађало и сву сложеност и тежину борбеног окружења коме су били изложени наши хероји.

У овој књизи су и фотографије свих погинулих јунака, али и бројне фотографије из личне архиве војника и старешина које сведоче о овим догађајима.

Такође књига је аутентични доказ о извршеној копненој агресији на нашу земљу која ће демантовати скептике који су до сада оспоравали да је копнене агресије било.

На подручју карауле „Кошаре” у времену од 9. априла до 14. јуна 1999. вођен је одбрамбени бој на југословенско-албанској граници у коме су се наше снаге супротставиле шиптарским терористичким снагама, тзв. Ослободилачкој војсци Косова, НАТО снагама и регуларној војсци Републике Албаније, које су изводиле класичну копнено-ваздушну битку.

Тој агресији на копну супротставили су се припадници 53. граничног батаљона, 2. моторизованог батаљона 125. моторизоване бригаде, борбене групе 63. падобранске и 72. специјалне бригаде, делови извиђачко-диверзантских јединица Приштинског корпуса и Треће армије, јединице војне полиције и добровољци из Србије, Русије, Шведске, Финске, Данске, Шкотске и Ирске.

За 63 дана, колико је бој трајао, невиђеним хероизмом свих учесника заустављена је агресија на самој граници. Ни свакодневни масовни удари авијације, ни свакодневна дејства артиљерије Оружаних снага Албаније, ни више десетина хиљада дрогираних терориста тзв. Ослободилачке војске Косова, ни муџахедини, нису могли да слома наше хероје.

Изненађујуће је било што је агресор ангажовао главне снаге на тешко проходном земљишту, пошумљеном и испресецаном великим бројем јаруга и шумских потока, а малог капацитета.

Без обзира на бројну надмоћност агресор није успео да направи дубље продоре на територију Косова и Метохије, па је заузимањем доминантних објеката Раса кошарес, Глава и Маја глава доживео као победу, тим пре што их је задржао до 14. јуна 1999. године.

Наше снаге су спремно дочекале агресију на копну у рејону Кошара. Утисци неких од непосредних учесника да је агресор изненадио и затекао неспремне наше јединице су субјективни и резултат непознавања опште оперативне и тактичке ситуације у склопу одбрамбене операције Приштинског корпуса.

Командовање одбрамбеним бојем било је континуирано и обједињено све време. Команда Корпуса је од самог почетка држала ситуацију под контролом, а то исто се односи и на Команду 125. моторизоване бригаде.

У првим сатима после почетка агресије командна група на истуреном командном месту Приштинског корпуса у селу Батуша руководила је борбеним дејствима, После 10. априла 1999. године командовање је преузео командант 125. моторизоване бригаде.

Наше јединице су од 10. априла до 10. маја 1999. покушавале да нападима у бокове агресора поврате објекте Раса кошарес, Глава и Маја глава, али нису имале успеха. Коначни циљеви постављени овим нападима, осим поправљања тактичког положаја на линији додира, нису остварени и тако је остало све до повлачења јединица Треће армије са Космета 14. јуна 1999. године.

За све време трајања сукоба у боју на Кошарама артиљерија је подржавала наше снаге на том положају, али и дуж целе границе са Албанијом. У подршци наших јединица учествовале су армијска артиљеријска група „3” Треће армије, корпусна артиљеријска група „2” Приштинског корпуса и бригадна артиљеријска група „125” 125. моторизоване бригаде

Ове артиљеријске групе, а посебно армијска артиљеријска група „3” и корпусна артиљеријска група „2” гађале су циљеве на дубини територије Албаније, углавном очекујуће рејоне шиптарских терористичких снага и Оружаних снага Албаније и колоне које су се кретале ка територији Космета.

Армијске и корпусне артиљеријске групе нису могле да гађају агресора и објекте на линији сукоба због отежаног осматрања распореда наших јединица и зона сигурности које нису могле бити контролисане. Дејством армијске артиљеријске групе Треће армије системом „кошава”, по наређењу команданта Треће армије, 11. априла срушена је караула „Кошаре”, која је у том тренутку била у рукама терориста.

У подршци јединица у борби, и по брзини и прецизности, најефикасније су биле минобацачке јединице 120, 82 и 60 мм. Оне су непосредно пратиле борбене стројеве наших јединица и брзо остваривале изузетно прецизне ватре.

Током извођења одбрамбеног боја беспрекорно су функционисали и остали родови – веза и инжињерија.

Инжињеријске јединице 125. моторизоване бригаде извршиле су све задатке на плану минирања и запречавања на фронту од скоро 15 километара. Успевали су да поставе минско-експлозивна средства у врло тешким борбеним условима, пре свих, непрекидног дејстава авијације и артиљерије и у непосредном контакту са терористичким снагама, као и лошим временским условима.

У књизи је детаљно описан и подвиг двеју наших тенковских посада које су успеле да се попну на сам објекат Раша кошарес и да подрже наше снаге током извршења противнапада.

Током овог боја, наше јединице претрпеле су највеће губитке у прва три дана борби. Разлог је што су командири нижих тактичких јединица упорно покушавали да нападима по сваку цену, поврате изгубљене положаје. Ти напади су извођени без потребних припрема и без подршке осталих јединица.

Мене, као команданта 3. Армије, и дан данас мучи чињеница због чега после неуспешних покушаја јединица да поврате објекте Раса кошарес, Глава и Маја глава, нисам наредио да се извуку на линију зоне сигурности и ове објекте, истовременом снажном ватром артиљерије, посебно вишецевним бацачима ракета, поклопим, чиме би постигли не само психолошки ефекат, већ и уништење терористичких снага.

Поред ове замисли постојала је и друга, да плански дозволим агресору да уђе на наш простор до села Јуника и Батуше, где би их зауставиле наше јаке снаге, а истовремено би се снажном ватром артиљерије и вишецевних бацача ракета, приступило њиховом уништењу у јуничким шумама.

Када се ради одбрамбеном боју на Паштрику, „Стрела-2”, он је трајао 20 дана, од 26. маја до 14. јуна 1999. Најтеже борбе вођене су 26, 27. и 31. маја.

Шиптарске терористичке снаге, Оружане снаге Албаније и снаге НАТО-а сваког дана су покушавале да се пробију на територију Космета, па чак и док су вођени преговори у Куманову.

Нападну операцију на Паштрику агресор је извео према начелима копнено-ваздушне битке, доктрине оружаних снага САД и НАТО-а, којом је руководио тим НАТО-а смештен у Кукусу. Штаб је био на директној вези са командом НАТО-а у Вићенци, али и са Вашингтоном.

За извођење напада Пентагон је одобрио употребу стратегијских бомбардера Б-52, који су долетали из Велике Британије, а планери су целу зону планине Паштрик и простор све до Призрена назвали „Хог пен”, што значи „свињски брлог”.

У нападној операцији „Стрела-2” биле су ангазоване снаге од око 10.000–12.000 војника. Њима су се супроставили наши јунаци из 549. мтбр, и то; 1. и 2. моторизовани батаљон 549. моторизоване бригаде са првом четом 55. граничног батаљона, и трећом четом 53. граничног батаљона, и јединице ојачања из Приштинског корпуса и Треће армије, подржане артиљеријским јединицама,

Одбрамбеним бојем командовао је командант 549. моторизоване бригаде преко ИКМ на коме се налазио потпуковник Коњиковац са групом старешина.

Током извођења одбрамбеног боја хероји 549. мтбр одбранили су сваки педаљ наше земље и успели да противнападом поврате изгубљене положаје, тако да, када су борбе на Паштрику прекинуте, стране су се нашле практично на почетним позицијама.

За време трајања нападне операције агресорска авијација је дејствовала 453 пута по положајима наших јединица, а само по рејонима одбране 1. и 2. моторизованог батаљона око 320 пута са око 650–1.100 пројектила велике разорне моћи.

За подршку пешадијских јединица НАТО је ангажовао стратегијску авијацију, бомбардере Б-52 који су 24 пута дејствовали у зони 549. моторизоване бригаде у граничном појасу при чему су избацили преко 2.000 тона разорних пројектила.

У боју на Паштрику у јединицама 549. моторизоване бригаде погинуло је 26, а рањено 126 војника добровољаца и старешина.

Према сазнањима наших бораца и страних извора, агресор је у боју на Паштрику имао око 800–1.200 погинулих и више стотина рањених.

Најдраматичнији тренуци из овог боја су детаљно описани у књизи.

Стратегиски значај бојева на Кошарама и Паштрику је у одбрани Косова и Метохије и спречавању продора далеко надмоћнијих снага агресора и терористичке ОВК, на тежишту одбране Приштинског корпуса и Треће армије, на правцу напада главних снага агресора, чиме је непосредно реализован План одбрамбене операције Треће армије. Тиме је спречено не само заузимања територије Космета, већ и увођење свежих снага агресора за продужење дејства ка централном делу Србије.

И на крају у књизи су наведени сви примери хероизма појединаца и јединица о којима се до сада није говорило, као што су: Капетан Машо Тараниш, који је водио своју јединицу у нападу на објекат Маја Глава, и успео је да заузме положаје на самој граничној линији. Међутим убрзо је био окружен терористичким снагама и претило му је заробљавање. Када је схватио да је у безизлазној ситуацији, тражио је да наша артиљерија дејствује по рејону где се налазио, што је било равно самоубиству. Командант је одбио такав захтев, али је нашао решење да подржи окруженог капетана Тараниша. Прецизном ватром тенковског вода по терористима, створени су услови да капетан Тараниш извуче јединицу без губитака.

Један од заборављених хероја, коме и Србија треба да се поклони, је и капетан Крунослав Иванковић који је командовао четом у нападу на објекат Раша Кошарес. Док је покушавао да из борбе извуче рањеног војника и сам је рањен. Напад јединице је заустављен да би се командиру пружио помоћ. Када се до рањеног капетана пробио водник Дејан Стефановић да му пружи помоћ и извуче из борбе десило се нешто незапамћено у историји ратовања. Капетан Иванковић је одбио да му се укаже помоћ, и иако тешко рањен, наставио је да командује јединицом. Нису помогла ни наређења које је добијао од предпостављених, да дозволи да му се укаже помоћ и извуче из борбе. Када се до њега пробио његов колега капетан Краиновић и покушао да га силом извуче из борбе, Иванковић га је спречио тако што је упериио пиштољ у њега. Старешине и војници присуствовали су правој драми у којој човек умире добровољно бранећи част и слободу. Када је издахнуо, што су сви у јединици могли да чују, овог хероја, капетана Иванковића, Хрвата из Шида, све јединице на фронту су испратиле плотунима из свих оруђа и оружја и тако га испратили у смрт и легенду.

Још један херој, који је оставио живот на Кошарама је и поручник Ивица Петковић, командир чете у 125. мтбр. Он је командовао четом у нападу на објекат Маја Глава и успео да овлада положајима на самој граничној линији, где су се водиле борбе прса у прса. Рањен је у тренутку када се спремао да испали мину из ручног бацача. Иако тешко рањен наредио је да се напад настави и командовао јединицом све док није издахнуо.

Међу заборављеним херојима боја, на Паштрику је и потпуковник Бошко Лемић, начелник ПВО 549. мтбр. У једном од најтежих дана на Паштрику 31. маја 1999. године када су два бомбардера Б-52, тепих бомбардовањем избацила око 100 тона авио-бомби које су збрисале све куће у селу Планаје погинуо је потпуковник Лемић. Да би могао боље да осматра налет и дејства авијације он је свесно се излажући опасности, напустио сигурно склониште и изашао ван где је погинуо.

Поред поменутих хероја у књизи су описане херојске погибије већ проказаних и опеваних хероја Тибора Церне, Предрага Леовца, али и Слађане Станковић Ђане, Марине Милошевић, Саве Ердџана и војника Саше Вучића и других.

генерал-пуковник Небојша Павковић
Килмаковски Финска, 22.09.2021.

УДРУЖЕЊЕ ХЕРОЈСКЕ 549. МОТОРИЗОВАНЕ БРИГАДЕ "ЦАР ДУШАН СИЛНИ" - 549mtbr.com